

Vzdělávací obor: **Dějepis**

Očekávaný výsledek učení: CAS-DEJ-001-ZV9-010

Posoudí dopady kolonialismu, imperialismu a dekolonizace na různé skupiny lidí.

Popis úrovně SPLNĚNO

- Popíše a porovná vztahy mezi (ex)kolonizovanými a (ex)kolonizátory.
- Projevy kulturní či rasové nadřazenosti rozpozná i v používaných zdrojích ve formě různých způsobů zobrazování druhého (např. necivilizovanost, divokost, méněcennost, etnické a rasové předsudky).

Co je to „břímě bílého muže“?

Autor materiálu: Daniel Guřka

Anotace

Lekce se zaměřuje na způsob, jakým v 19. století evropská společnost rozuměla svému vztahu k neevropské části světa, a na podobu, v jaké se to projevilo ve 20. století během dekolonizace. Lekce končí zamyšlením, jaký vztah bychom v moderní době měli zaujmout k dílům autorů, kteří se v minulosti podíleli na šíření problematických myšlenek.

Zadání pro žáky

- 1) Žáci ve dvojicích čtou báseň „To bělochů je břímě“, analyzují, jakým způsobem jsou v ní popisováni běloši, a pokusí se podle ní vytvořit definici sousloví „břemeno bílého muže“.
- 2) Ve společné diskusi žáci sdělí své porozumění pojmu ostatním.
- 3) Žáci pracují ve dvojicích s textovými úryvky dvou proslovů. Alternativně mohou pracovat s digitální verzí cvičení v HistoryLabu. Texty nejprve srovnávají s Kiplingovou básní, následně proslovy porovnávají mezi sebou a poté k nim zaujmají postoj.
- 4) Žáci se seznámí s úryvkem článku z Novinek.cz o ničení soch Leopolda II. a snaží se na internetu zjistit, proč by někdo chtěl sochy zničit a jak to souvisí s tématem.
- 5) Žáci zaujmají postoj k ničení soch a snaží se ho v diskusi obhájit. Učitel dbá na to, aby diskuse byla slušná, věcná, aby každý názor dostal prostor a byl smysluplně obhájen.
- 6) Žáci přenášejí získané poznatky na příbuzné téma a zaujmají postoj ke knize „Kniha džunglí“. Mohou k tomu využít internet.
- 7) Hodina je uzavřena společnou diskusí, která by měla být zaměřena na to, jak a proč se liší jejich postoj ke knize a jejich postoj k ničení soch.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti Respektující vztah	<i>Projevuje ohleduplný, citlivý a podporující přístup k živým je-dincům, přírodě a světu jako celku.</i>	- vytvářím prostor pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování svých i ostatních, facilituji diskusi a využívám osvědčené diskusní techniky

k životu a světu
KOB-RES-000-
ZV9-001

Metodický komentář pro učitele

- Lekci je možné stihnout za jednu hodinu, ale pro plné rozvinutí diskuse je vhodná dvouhodinovka.
- Pro diskusi je možné využít různé metody, například nechat zastánce opačných názorů postavit se do opačných částí třídy podle toho, jak silně svůj názor zastávají, a při diskusi je nechat přecházet, pokud se jejich názor změní.
- Podle třídy a času je možné požadovat některá rozhodnutí za skupinku např. tří lidí. Nutnost se na rozhodnutí sjednotit vede k hlubší diskusi těch, kteří by se jinak do diskuse nebyli ochotni zapojit.
- Lekce předpokládá předběžné porozumění tomu, že primordiální nacionalismus není v současnosti vědecky podloženou a uznávanou teorií (možno probrat např. jako součást národního obrození a revoluce 1848). Pokud žáci toto porozumění nemají, je vhodné část hodiny věnovat dovysvětlení moderního pohledu na národ.
- Při dostatku času je možné jako výstup lekce zadat například vytvoření krátké prezentace/brožury na téma belgické okupace Konga.

Popis ověřování

- Učitel žáky vede především ke slušné, věcné a dobře vyargumentované diskusi.
- Učitel žáky vede k schopnosti vyslechnout si různé názory, včetně těch, se kterými nesouhlasí.
- Učitel dbá, aby v diskusi zazněly problémy, které vyplývají z nadřazování jedné skupiny lidí nad druhou.
- Učitel dbá, aby v diskusi zazněly problémy, které vyplývají z kolonizace.

Zdroje

Co měla Kongu přinést dekolonizace? Online. HistoryLab. 2016. Dostupné z: <https://lms.historylab.cz/katalog/cviceni/co-mela-kongu-prinest-dekolonizace>. [cit. 2025-07-15].

V Belgii strhli sochu krále Leopolda II. kvůli krutovládě v Kongu. Online. Novinky.cz. 2020. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-v-belgii-strhli-sochu-krále-leopolda-ii-kvůli-krutovládě-v-kongu-40327635>. [cit. 2025-07-15].

Písně mužů / Břímě bělochů [online]. c2020 [citováno 15. 07. 2025]. Dostupný z WWW: https://cs.wikisource.org/w/index.php?title=P%C3%ADsn%C4%9B_mu%C5%BE%C5%AF/B%C5%99%C3%ADm%C4%9B_b%C4%9Bloch%C5%AF&oldid=231359